

ALKYNY

- = uhlovodíky, které obsahují jednu trojnou vazbu mezi uhlíky v otevřeném řetězci
- v názvu mají koncovku -yn
- obecný vzorec $C_n H_{2n-2}$

nenasycené uhlovodíky

- = alkeny a alkyny (obsahují násobné vazby, které snižují počet vodíků)

Na rozdíl od alkanů jsou alkeny a alkyny méně stabilní a jsou reaktivnější.

ACETHYLEN (ethyn)

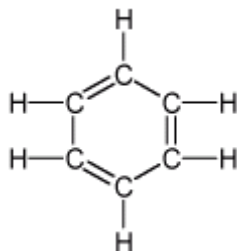
bezbarvý plyn, čistý je bez zápachu, ve směsi se vzduchem vybuchuje, má narkotické účinky, hoří jasným, silně čadivým plamenem.

užití: pro výrobu PVC a syntetického kaučuku, při sváření a řezání kovů (acetylen-kyslíkový plamen - vysoká teplota 3000 °C, speciální široký hořák); dříve pro svícení (karbidové lampy)

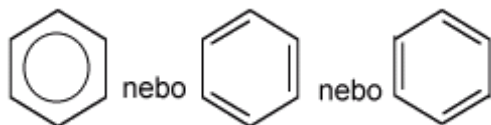
Aromatické uhlovodíky

DEFINICE

Areny jsou uhlovodíky, které v molekulách obsahují aspoň jedno benzenové jádro vypadající následovně:

častěji se však používají tato grafická znázornění:

Šestičlenný kruh uhlíkových atomů ležících v jedné rovině
Vazby mezi jednotlivými atomy uhlíku nejsou ani jednoduché, ani dvojné, protože π -elektrony jsou delokalizovány, tzn. rovnoměrně rozloženy nad a pod rovinou cyklu (jsou společné všem šesti uhlíkovým atomům), toto rozložení dává arenům stálost (stabilita benzenového jádra – molekula má nízký obsah energie). Vazba mezi atomy uhlíku je delší než u dvojných vazeb, ale kratší než u jednoduchých.

Areny:

Monocyklické - s jedním aromatickým kruhem (benzen, toluen)

Polycyklické – více aromatických jader

S kondenzovanými aromatickými kruhy, které společně sdílejí dva uhlíkové atomy (naftalen, anthracen, fenantren)

S více nekondenzovanými jádry nesdílejícími žádný atom uhlíku (bifenyl)

Vyskytují se v černouhelném dehtu a ropě

Vlastnosti

Monocyklické jsou kapaliny

Polycyklické jsou pevné látky

Jsou nerozpustné ve vodě, rozpustné v nepolárních rozpouštědlech

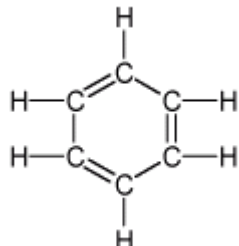
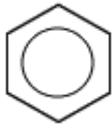
Typický zápach, jedovaté, karcinogenní

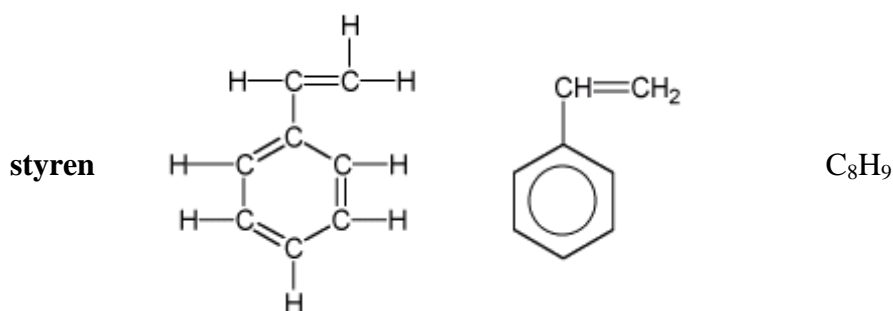
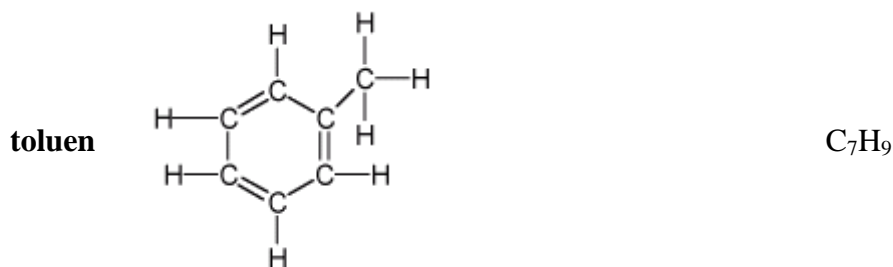
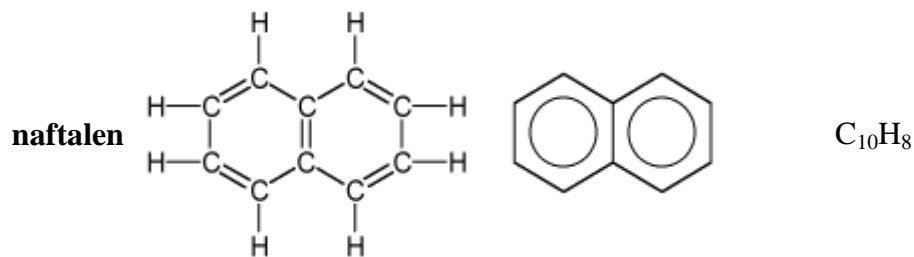
Hoří čadivým plamenem (protože obsahují mnoho uhlíku a málo vodíku), jejich hořením vznikají saze

NÁZVOSLOVÍ

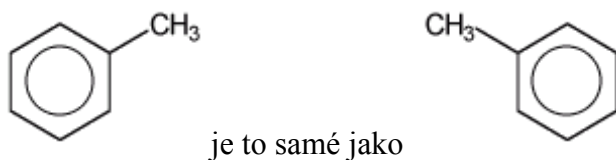
V názvosloví arenů neexistují žádná pravidla jako například u alkanů, které mají svojí charakteristickou koncovku, proto si jejich názvy musíte pamatovat.

PŘÍKLAD

Název	Strukturní vzorec	Strukturní vzorec	Molekulový vzorec
benzen			C_6H_6

Poznámka: v grafickém znázornění sloučenin arenů můžeme připojit k benzenovému jádru první skupinu z JAKÉKOLIV strany, to znamená, že:

VLASTNOSTÍ

Název	Vlastnosti	Využití
benzen	jedovatá, hořlavá, bezbarvá kapalina	výroba léčiv, plastů, výbušnin, používá se jako průmyslové rozpouštědlo
naftalen	krystalická, charakteristicky páchnoucí látka	surovina pro výrobu barviv
toluen	hořlavá kapalná látka, jejíž páry se vzduchem tvoří výbušnou směs; škodí zdraví	běžně používané rozpouštědlo barev a laků
styren	hořlavá kapalná látka	výroba plastu polystyrenu

